

УДК 372.881.112

[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2022-2\(2\)-140-156](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2022-2(2)-140-156)

Кійко Світлана Василівна доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри германського, загального і порівняльного мовознавства, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, вул. Садова, 5, м. Чернівці, 58012, тел.: (066) 72-88-077, <https://orcid.org/0000-0003-4964-7043>

Смаглій Валентина Іванівна магістр спеціальності «Середня освіта» кафедри германського, загального і порівняльного мовознавства, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, вул. Садова, 5, м. Чернівці, 58012, тел.: (050) 87-54-251, <https://orcid.org/0000-0001-7908-4961>

ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ

Анотація. Інтерактивне навчання – це спеціальна форма організації пізнавальної діяльності, яка має конкретну, передбачувану мету – створити комфортні умови навчання, за яких кожен учень відчуває свою успішність, інтелектуальну спроможність. Інтерактивна взаємодія виключає як домінування одного учасника навчального процесу над іншим, так і однієї думки над іншою. Під час інтерактивного навчання учні вчаться спілкуватися з іншими людьми, критично мислити, бути толерантними до чужих думок, приймати продумані рішення. Пояснення і демонстрація як класичні методи навчання самі по собі ніколи не дадуть вагомих стійких результатів. Цього можна досягти тільки за допомогою інтерактивного навчання.

На відміну від традиційних методик, інтерактивні навчальні технології не вибираються для виконання певних навчальних завдань, а самою своєю структурою визначають кінцевий результат. Останнім часом у сфері навчання німецької мови відбулися значні зміни, зумовлені появою нових, інтерактивних методів навчання. У статті розглянуто низку інтерактивних технологій кооперативного і колективно-групового навчання, а також технології ситуативного моделювання, наведено методичні розробки інтерактивних вправ на уроках німецької мови у старших класах і здійснено перевірку

ефективності використання інтерактивних методів та їх впливу на рівень знань учнів.

Успішність виконання завдань за допомогою інтерактивних методів перевірялось за допомогою бесід з учнями та безпосередньо на уроках. Щільність опитування, тобто кількість учнів, опитаних протягом уроку, визначалась за допомогою вивчення шкільної документації і спостереження. Отримані результати дослідно-експериментальної роботи свідчать про підвищення ефективності уроку німецької мови з використанням інтерактивних методів навчання, зростання інтересу до роботи на занятті, удосконалення умінь і навичок учнів, підвищення рівня успішності, щільності опитування

Ключові слова: інтерактивні методи, контрольна група, експериментальна група, анкетування, технології кооперативного і колективно-групового навчання, ситуативне моделювання.

Kiyko Svitlana Vasylivna Doctor of Philology, Professor, Head of the Department of Germanic, General and Comparative Linguistics, Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University, Sadova St., 5, Chernivtsi, 58012, tel.: (066) 72-88-077, <https://orcid.org/0000-0003-4964-7043>

Smahlii Valentyna Ivanivna Master of Secondary Education, Department of German, General and Comparative Linguistics, Yuri Fedkovych Chernivtsi National University, Sadova St., 5, Chernivtsi, 58012, tel.: (050) 87-54-251, <https://orcid.org/0000-0001-7908-4961>

INTERACTIVE METHODS OF FOREIGN LANGUAGE TEACHING FOR UPPER-FORM PUPILS

Abstract. Interactive learning is a special form of organization of cognitive activity, which has a specific, predictable goal – to create comfortable learning conditions in which each student feels his success, intellectual ability. Interactive interaction excludes both the dominance of one participant in the learning process over another, and one thought over another. During interactive learning, students learn to communicate with other people, think critically, be tolerant of other people's opinions, make informed decisions. Explanation and demonstration as classical teaching methods alone will never yield meaningful lasting results. This can only be achieved through interactive learning.

Unlike traditional methods, interactive learning technologies are not chosen to perform certain learning tasks, but by their very structure

determine the end result. Recently, significant changes have taken place in the field of German language teaching due to the emergence of new, interactive teaching methods. The article considers a number of interactive technologies of cooperative and collective-group learning, as well as situational modeling technologies, methodical developments of interactive exercises in German lessons in senior classes and tests the effectiveness of interactive methods and their impact on knowledge. students.

The success of the tasks using interactive methods was tested through interviews with students and directly in the classroom. The density of the survey, i.e. the number of students interviewed during the lesson, was determined by studying school records and observation. The results of research and experimental work indicate an increase in the effectiveness of the German language lesson with the use of interactive teaching methods, increasing interest in the classroom, improving students' skills and abilities, increasing the level of success, density of the survey.

Keywords: interactive methods, control group, experimental group, questionnaire, technologies of cooperative and collective-group learning, situational modeling.

Постановка проблеми. Одним із пріоритетних напрямів реформування освіти, висунутих Державною національною програмою «Освіта. Україна XXI ст.», визначено необхідність досягнення якісно нового рівня у вивченні іноземних мов. Іноземна мова – це не просто навчальний предмет, а ціла галузь, оскільки розкриває перед людиною скарбницю іншомовної культури, нові стилі життя. Інтеграція України у світову спільноту потребує досконалого володіння іноземними мовами.

Викладання німецької мови методами інтерактивного навчання дозволяє краще опанувати навички володіння мовою, оскільки є можливість наблизитися до німецької мови через власний досвід за активної підтримки вчителя. При використанні інтерактивного навчання учень стає повноправним учасником навчального процесу, де його досвід слугуватиме головним джерелом навчального пізнання. Учитель не репрезентує готові знання, а спонукає учнів до самостійного пошуку. Відмінністю між традиційним та інтерактивним навчаннями є той факт, що взаємодія між ними змінюється, тобто, активність учителя поступається місцем активності учня, де завданням педагога є створення умов для їхньої ініціативи. Впровадження інтерактивного навчання у викладанні німецької мови підвищує рівень оволодіння мовою і посилює мотивацію у її вивченні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Виокремлення двох основних моделей навчання, наявних у сучасній школі, сягає 60-х років минулого століття, коли Є. Я. Голант охарактеризував активну і пасивну моделі залежно від задіяності учнів у навчальній діяльності [2, с. 90-98]. У пасивній моделі навчання учень виступає в ролі «об'єкта» навчання. Він повинен засвоїти й відтворити матеріал, переданий йому вчителем, або наданий текстом підручника. До відповідних методів навчання належать ті, за якими учні лише слухають і спостерігають (лекція-монолог, читання, пояснення, демонстрування й відтворювальне опитування учнів). Учні, як правило, не спілкуються між собою і не виконують ніяких творчих завдань.

Активна модель навчання передбачає застосування методів, які стимулюють пізнавальну активність і самостійність учнів. Учень виступає «суб'єктом» навчання, виконує творчі завдання, вступає в діалог з учителем. Основними методами є самостійна робота, проблемні та творчі завдання (часто домашні), запитання від учня до вчителя і навпаки, що розвивають творче мислення.

Інтерактивна модель навчання – це новий підхід у методиці викладання іноземних мов, спеціальна форма організації навчальної діяльності, яка має конкретну, передбачену мету – створити комфортні умови навчання, за яких кожен учень відчуває свою успішність, інтелектуальну спроможність [7, с. 4-5]. Суть інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес відбувається за умови постійної, активної взаємодії всіх учнів. На основі методично-дидактичних доробок А.М. Алексюка, В.І. Бондаря, В.М. Галузяка, С.У. Гончаренка, С.В. Кійко, О.І. Пометун, М.І.Сметанського, О.Я. Савченко, Г.О.Фреймана, В.І. Шахова та інших вважаємо, що інтерактивне навчання – це співнавчання, взаємонавчання (колективне, групове навчання у співпраці), де і учень, і вчитель є рівноправними, рівнозначними суб'єктами навчання, розуміють, що вони роблять, рефлексують з приводу того, що вони знають, вміють і здійснюють. Інтерактивне навчання передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільне вирішення проблеми на основі аналізу обставин та відповідної ситуації. Воно ефективно сприяє формуванню навичок самостійності, креативності та розвитку розумової діяльності, виробленню цінностей, створенню атмосфери співпраці, взаємодії, дає змогу дитині стати лідером колективу.

Інтерактивна взаємодія виключає як домінування одного учасника навчального процесу над іншим, так і однієї думки над іншою. Під час інтерактивного навчання учні вчаться бути демократичними,

спілкуватися з іншими людьми, критично мислити, приймати продумані рішення.

Мета статті – виявити особливості впровадження інтерактивних методів навчання на уроках німецької мови у старших класах. Для досягнення поставленої мети визначено такі **завдання**: 1) охарактеризувати інтерактивні методи навчання; 2) описати методичні прийоми використання інтерактивних методів навчання на уроках німецької мови; 3) визначити характер впливу роботи з інтерактивними методами на рівень знань учнів. **Об'єктом** дослідження є інтерактивні методи навчання німецької мови учнів старшої школи, **а предметом** – застосування інтерактивних методів на уроках німецької мови. **Матеріалом** дослідження слугують інтерактивні вправи різних видів і типу складності залежно від рівня володіння німецькою мовою учнів.

Виклад основного матеріалу. У сучасній педагогіці наявні безліч підходів інтерактивного навчання, серед яких можна виокремити творчі завдання, роботу в малих групах, навчальні ігри (рольові ігри, імітації, ділові та освітні ігри), використання громадських ресурсів (запрошення спеціаліста, екскурсії тощо), соціальні проекти та інші позааудиторні методи навчання (змагання, інтерв'ю, фільми, вистави, виставки), тестування, розминки, тренінги [3, с. 93-102; 4, с. 45-56; 5, с. 27-36]. Розглянемо докладніше кожен із наведених вище підходів.

Під *творчими завданнями* розуміють такі навчальні завдання, які вимагають від учнів не простого відтворення інформації, а креативності, оскільки вони містять елементи невідомості і мають, зазвичай, кілька підходів. Творче завдання складає основу будь-якого інтерактивного методу, воно близьке до життя учня, тому мотивує учнів. Невідомість відповіді і можливість знайти своє власне рішення, засноване на персональному досвіді і досвіді своїх друзів, дозволяють створити фундамент для співпраці, спілкування всіх учасників освітнього процесу, включаючи педагога. Якщо учні не звикли працювати творчо, слід поступово вводити спочатку прості вправи, а згодом дедалі складніші завдання.

Робота в малих групах – це одна з найпопулярніших стратегій, тому що вона дає всім учням (у тому числі й сором'язливим) можливість брати участь у роботі, практикувати навички співпраці, міжособистісного спілкування (зокрема, вміння активно слухати, виробляти спільну думку, вирішувати розбіжності, що виникають) [1, с. 64-68]. Все це часто буває неможливим у великому колективі. Робота у малій групі – невід'ємна частина багатьох інтерактивних методів, наприклад, як *мозаїка*,

дебати, громадські слухання, майже всі види імітацій тощо. Залежно від змісту і мети навчання можливі різні варіанти організації роботи груп:

1) «Діалог», суть якого полягає в спільному пошуку групами узгодженого рішення, що знаходить своє відображення у кінцевому тексті, переліку ознак, схемі тощо. Діалог виключає протистояння, критику позиції тієї чи тієї групи. Всю увагу зосереджено на сильних моментах у позиції інших [4, с. 45-54]. Клас об'єднується у 5-6 робочих груп і групу експертів із сильних учнів. Робочі групи отримують 5-10 хвилин для виконання завдання. Група експертів складає свій варіант виконання завдання, стежить за роботою груп і контролює час. По завершенні роботи представники від кожної робочої групи на дошці або на аркушах паперу роблять підсумковий запис. Потім, по черзі, надається слово одному доповідачеві від кожної групи. Експерти фіксують спільні погляди, а на завершення пропонують узагальнену відповідь на завдання. Групи обговорюють і доповнюють її. До зошитів занотовується кінцевий варіант.

2) «Синтез думок», який схожий за метою і початковою фазою на попередній варіант групової роботи. Але після об'єднання в групи і виконання завдання учні не роблять записів на дошці, а передають свій варіант іншим групам, які доповнюють його своїми думками, підкреслюють те, з чим не погоджуються. Опрацьовані таким чином аркуші передаються експертам, які знову ж таки зіставляють написане з власним варіантом, роблять загальний звіт, котрий обговорює весь клас [5, с. 28-30].

3) «Спільний проєкт», який має таку саму мету та об'єднання в групи, що й діалог. Проте завдання, які отримують групи, мають різний зміст і висвітлюють проблему з різних боків. По завершенні роботи кожна група звітує і записує на дошці певні положення. В результаті з відповідей представників груп складається спільний проєкт, який рецензує і доповнює група експертів [5, с. 30-31].

4) «Пошук інформації», що доповнює матеріал попереднього уроку або домашнє завдання, а потім відповіді на запитання. Використовується для того, щоб оживити сухий, іноді нецікавий матеріал. Для груп розробляються запитання, відповіді на які можна знайти в різних джерелах інформації. До них можуть належати роздатковий матеріал, документи, підручники, довідкові видання, доступна інформація на комп'ютері, артефакти (пам'ятки матеріальної культури), приклади з іноземної літератури тощо [5, с. 32-34]. Учні об'єднуються в групи. Кожна група отримує запитання по темі уроку.

Визначається час на пошук та аналіз інформації. Наприкінці уроку заслуховуються повідомлення від кожної групи, які потім повторюються і, можливо, розширюються всім класом.

5) «Коло ідей» (кругова система), метою якого є вирішення суперечливих питань, створення списку ідей і залучення всіх учнів до обговорення поставленого питання. Технологія застосовується, коли всі групи мають виконувати одне й те саме завдання, яке складається з декількох питань (позицій), які групи представляють по черзі. Коли малі групи завершують виконувати завдання і готові подати інформацію, кожна з них по черзі озвучує лише один аспект проблеми, що обговорювалась. Продовжуючи по колу, вчитель запитує всі групи по черзі, поки не вичерпаються ідеї. Це дасть можливість кожній групі розповісти про результати своєї роботи, уникаючи ситуації, коли перша група, що виступає, подає всю інформацію [3, с. 95-98].

б) «Акваріум», який ефективний для розвитку навичок спілкування в малій групі, вдосконалення вміння дискутувати та аргументувати свою думку. Організувати роботу за цією технологією можна наступним чином: учитель об'єднує учнів у групи по 4-6 осіб і пропонує їм ознайомитися із завданням. Одна з груп сідає в центр класу (або на початку середнього ряду в класі, де стоять парти). Це необхідно для того, щоб відокремити діючу групу від слухачів певною відстанню. Доки діюча група займає місце в центрі, вчитель знайомить решту класу з завданням і нагадує правила дискусії у малих групах. Групі пропонується вголос протягом 3-5 хвилин обговорити можливі варіанти розв'язання проблемної ситуації. Учні, що знаходяться у зовнішньому колі, слухають, не втручаючись у хід обговорення. Після цього місце в «Акваріумі» займає інша група й обговорює наступну ситуацію.

Одним з різновидів групової роботи є ротаційні (змінювані) трійки, що сприяє активному, ґрунтовному аналізу та обговоренню нового матеріалу з метою його осмислення, закріплення та засвоєння. Для організації роботи в трійках необхідно розробити питання, які потребують неоднозначної відповіді, щоб допомогти учням почати обговорення нового або роз'ясненого матеріалу. Учні потрібно об'єднати у трійки і розмістити трійки так, щоб кожна з них бачила трійку справа й трійку зліва. Разом усі трійки мають утворити коло. Кожна трійка має отримати відкрите питання (однакове для всіх), кожен у трійці має відповісти на це питання по черзі. Після короткого обговорення учасники розраховуються від 1 до 3. Учні з номером 1 переходять до наступної трійки за годинниковою стрілкою, а учні з номером 2 переходять через дві трійки проти годинникової стрілки.

Учні з номером 3 залишаються на місці і є постійними членами трійки. Результатом буде повністю нова трійка. Можна рухати трійками стільки разів, скільки є питань. Так, наприклад, коли проходить три ротації, кожен учень зустрічається із шістьма іншими учнями [1, с. 41].

Рольова гра – це розігрування учасниками групи сценки із заздалегідь розподіленими ролями на користь оволодіння певною поведінковою чи емоційною стороною життєвих ситуацій. Рольова гра проводиться у невеликих групах (3-5 учасників). Учасники отримують завдання на картках (на дошці, аркушах паперу), розподіляють ролі, обігрують ситуацію і демонструють виконання завдання. Вчитель може розподілити ролі з урахуванням характерів дітей. Перевага цього методу в тому, що кожен з учасників може уявити себе у запропонованій ситуації, відчувати певні стани більш реально, спрогнозувати наслідки власних дій та прийняти рішення [7].

Метод розробки проектів дозволяє учасникам подумки вийти за межі аудиторії і скласти проект своїх дій з питання, що обговорюється. Найголовніше, що група чи окремих учасник має можливість захистити свій проект, довести перевагу його перед іншими та дізнатися про думку друзів.

Перегляд та обговорення відеофільмів на заняттях передбачає використання як художніх, так і документальних відеофільмів, фрагментів з них, а також відеороликів і відеосюжетів. Відеофільми відповідного змісту можна використовувати на будь-якому з етапів занять відповідно до його теми та мети, а не тільки як додатковий матеріал.

За допомогою *тестування* можна визначити рівень поінформованості учнів або їхнє ставлення до обговорюваної теми. Підхід до формулювання питань тестів повинен бути коректним: вони повинні бути складені грамотно, чітко, зрозумілою мовою. Отримавши тест, учні мають уважно прочитати його та відзначити свій варіант відповіді у відповідній графі: *вірно – не вірно – не знаю*. Якщо тест не є анонімним, відповіді обговорюються в парах або малих групах. Підсумки анонімного тестування підбиваються вчителем, а підсумки звичайного тестування – після спільного обговорення відповідей учасниками та викладачем (тренером) [6, с. 62-64].

Системи дистанційного навчання передбачають синхронний інтерактивний курс із інструктуванням у реальному часі через інтернет, як-от: проведення синхронного уроку з вчителем з подальшим асинхронним обговоренням або самостійне навчання за допомогою інтернету [5, с. 27-28].

Тренінг – це процес отримання навичок та умінь у будь-якій галузі за допомогою виконання послідовних завдань, дій або ігор, спрямованих на досягнення напрацювання і розвитку необхідної навички [3, с. 94-95]. Тренінг дозволяє дати його учасникам інформацію, сформувати навички стійкості до стресу. Безперечною перевагою тренінгу є те, що він забезпечує активне залучення всіх учасників до процесу навчання. Основні вимоги до проведення тренінгу:

- оптимальна кількість учасників тренінгу (20–25 осіб);
- відповідне за розмірами кількості учасників тренінгу приміщення, де посадочні місця розташовані за «тренінговим колом», що сприяє активній взаємодії його учасників;
- обов'язковість ознайомлення учасників на початку будь-якого заняття тренінгу з цілями та завданнями даного заняття;
- проведення на першому занятті тренінгу вправи «знайомство» та прийняття «угоди» – правил роботи групи;
- створення дружньої довірчої атмосфери та її підтримка протягом усього тренінгу;
- залучення всіх учасників до активної діяльності протягом усього тренінгу;
- повага до почуттів та думок кожного учасника;
- заохочення учасників тренінгу;
- підведення учасників учителем до досягнення поставленої перед ними мети заняття, не нав'язуючи при цьому свою думку;
- забезпечення вчителем дотримання тимчасових рамок кожного етапу тренінгу;
- забезпечення ефективного поєднання теоретичного матеріалу та інтерактивних вправ;
- обов'язковість підбиття підсумків тренінгу після його закінчення.

Підбиття підсумків можна проводити у вигляді заповнення «аркушів одкровення», опитувальників, анкет. Учитель може запитати учнів, що нового вони дізналися, що для них було цікаво, корисно, запропонувати згадати, які вправи вони виконували, таким чином, закріплюючи пройдений матеріал.

Кооперативне навчання ефективно для розвитку навичок спілкування в групі, вміння переконувати та вести дискусію. Основним компонентом кооперативного навчання є дискусія як активне висловлювання своїх думок. Важливим моментом є те, що дискусія ведеться серед однолітків, учитель контролює тільки її хід, але не сам

зміст, тобто вона стає сильним засобом самовираження, стимулом, мотивацією вивчення іноземної мови. Зміст може змінюватися залежно від ситуації, вагоме значення має кінцевий результат – відтворення учнями акту комунікації [2, с. 42]. Під час проведення дискусії важливим є обговорення кожного аргументу, а також підведення підсумків.

Інтерактивна технологія кооперативного навчання «Карусель» є найбільш ефективною для одночасного включення всіх учасників в активну роботу зі змінними партнерами зі спілкування для обговорення дискусійних питань. Ця технологія застосовується для обговорення будь-якої гострої проблеми з діаметрально протилежних позицій, для збирання інформації до якої-небудь теми, для інтенсивної перевірки обсягу й глибини наявних знань (наприклад, термінів), для розвитку вмінь аргументувати власну позицію. Щоб організувати роботу на уроці згідно цієї технології, необхідно розставити стільці для учнів у два кола. Учні, що сидять у внутрішньому колі, розташовані спиною до центру, а в зовнішньому – обличчям. Таким чином, кожен сидить навпроти іншого. Внутрішнє коло нерухоме, а зовнішнє – рухливе: за сигналом ведучого всі його учасники пересуваються на один стілець вправо і опиняються перед новим партнером. Мета – пройти все коло, виконуючи поставлені завдання.

У першому варіанті організації такої діяльності учасники внутрішнього кола є прихильниками однієї точки зору, а зовнішнього – протилежної. Спочатку йде обмін точками зору у перших парах, подаються необхідні відомості (аргументи, оригінальний поворот проблеми тощо). Учні фіксують у себе в записничках усе, що наводить протилежна сторона. За сигналом ведучого відбувається зміна партнерів, дискусія продовжується, однак учні намагаються підібрати нові контраргументи. До кінця кола учні, як правило, уже відточують свою систему аргументів, а також здобувають досвід спілкування з різними партнерами.

«Карусель» можна використовувати в інших варіантах. Наприклад, у другому варіанті кожен учень, який сидить у зовнішньому колі, має листок із конкретним питанням (темою) і під час переміщення збирає максимум інформації, аспектів, поглядів із зазначеної проблеми. Наприкінці відбувається заслуховування окремих відповідей, обговорення того, які питання виявилися особливо складними, продуктивними чи, навпаки, швидко вичерпалися і чому, як працювали партнери тощо. У цьому випадку застосування методу «Карусель» сприяє узагальненню наявних в учнів знань, їх активізації і перетво-

ренню у загальногрупове надбання.

У третьому варіанті застосування «Каруселі» учні заздалегідь готують запитання або поняття й записують їх на маленьких аркушах, а на звороті пишуть своє ім'я. Під час роботи партнери ставлять один одному запитання, і у разі правильної відповіді учень одержує від автора запитання цю картку. Наприкінці вправи підраховують кількість зароблених карток і визначається переможець.

Однією із цікавих форм інтерактивних методів є «Прес», який складається з чотирьох етапів: висловлення думки, обґрунтування причини виникнення думки, наведення прикладів і узагальнення своїх думок, висновки. Прикладом використання такого методу може бути тема «Gesunde Ernährung» в 10 класі. Учні спочатку висловлюють свою думку, потім пояснюють, чому вони так вважають, далі намагаються довести правильність своєї думки. Метод «Прес» допомагає учням впевненіше будувати свою думку іноземною мовою, вчить відстоювати свою правоту, обмінюватись досвідом, завжди робити висновки.

Отже, інтерактивні технології кооперативного навчання дають можливість самостійно працювати, застосовувати на практиці уміння активного слухання, сприяють виробленню спільної думки в ситуації, менш напруженій, ніж робота у великій групі. При запровадженні цих технологій знання засвоюються краще, адже інтерактивні методики розраховані не на запам'ятовування, а на вдумливий, творчий процес пізнання світу, на постановку проблеми та пошук шляхів її вирішення. Структура інтерактивного уроку виглядає, на нашу думку, так:

1. Мотивація.
2. Представлення теми та очікуваних навчальних результатів.
3. Надання необхідної інформації.
4. Інтерактивні вправи.
5. Підбиття підсумків (рефлексів), оцінювання результатів уроку.

Мета першого етапу – сфокусувати увагу учнів на проблемі та викликати інтерес до обговорюваної теми за допомогою методів «мозковий штурм», «мікрофон», «криголам» тощо. На другому етапі уроку досягається розуміння учнями змісту їхньої діяльності, тобто того, чого вони повинні досягти на уроці, чого від них чекає вчитель. Третій етап уроку полягає в наданні учням достатньо інформації для того, щоб на її основі за мінімально короткий час вони могли виконувати практичні завдання. Інтерактивні вправи – це центральна частина заняття. Їх метою є засвоєння навчального матеріалу, досягнення результатів уроку. На цьому етапі найчастіше використовуються сенкани, групування, створення асоціативного кола тощо. Останній етап

уроку – рефлексія, мета якого – усвідомлення отриманих результатів.

Перевірка результативності використання інтерактивних вправ відбувалася протягом трьох місяців у Веренчанській ОЗЗСО І-ІІІ ст. ім. Ірини Вільде Чернівецької області у 10-х класах. Кількість учнів у 10-А класі становить 14 учнів, 10-Б класі – 18 учнів.

Наше дослідження складалося з констатуючого і формуючого експериментів. Констатуючий експеримент полягав у тому, щоб об'єктивно виявити вихідний рівень застосування інтерактивних методів при вивченні німецької мови в обох класах. У процесі здійснення констатуючого експерименту були використані такі методи: спостереження, аналіз шкільної документації та учнівських робіт, бесіда з учнями, анкетування. У ході експерименту були визначені такі критерії ефективності використання інтерактивного навчання: 1) інтерес до використання інтерактивних вправ; 2) успішність виконання завдань з використанням інтерактивної вправи; 3) вміння організовано працювати в групі, парі, самостійно (за правилами інтерактивної вправи); 4) щільність опитування; 5) загальний показник успішності. Результати нашого опитування представлені в таблиці 1 (див. табл. 1):

Таблиця 1

Результати анкетування учнів у ході констатуючого експерименту

№	Запитання анкети-тесту	Кількість відповідей	Кількість %
1.	Чи подобається Вам, коли вчитель використовує інтерактивні вправи для опрацювання матеріалу?		
	А) так, звичайно	5	14 %
	Б) не дуже	18	57 %
	В) зовсім не подобається	9	29 %
2.	Чи вмієте Ви працювати за правилами інтерактивного заняття?		
	А) так	7	22 %
	Б) з допомогою вчителя, учнів	5	14 %
	В) ні	20	64 %
3	Які методи інтерактивного навчання Вам найбільше подобаються?		
	А) групова робота	13	42 %
	Б) робота в парі, трійці	12	36 %
	В) індивідуально	7	22 %

4	Як Ви вважаєте, чи корисно використовувати інтерактивні методи на уроках німецької мови?		
	А) так, це сприяє підвищенню мотивації до вивчення предмету	12	36 %
	Б) розвиток умінь і навичок (зростання почуття відповідальності, творчої активності)	13	42 %
	В) для мене інтерактивні технології нічого не значать.	7	22 %
5	Чи хотіли б Ви, щоб інтерактивних вправ було більше?		
	А) так	10	32 %
	Б) напевно	16	50 %
	В) ні	6	18 %

Як виявилось, школярам не дуже подобається, коли вчитель використовує інтерактивні методи для опрацювання матеріалу. Таку відповідь дали 57% опитаних, оскільки треба активно працювати на уроці. Зовсім не подобається використання інтерактивних вправ 29% учнів, тоді як лише 14% зазначили, що зазвичай подобається опрацювати матеріал у режимі інтерактиву. На питання про навички роботи за правилами інтерактивного заняття більшість респондентів відповіли, що з допомогою вчителя та однокласників можуть виконати завдання (64%), не вміють працювати – 14%, а 22% все ж можуть працювати самостійно. Наступне запитання дозволило нам з'ясувати, яким видам методів інтерактивного навчання надають перевагу. За результатами анкети 42% більше подобається працювати в групі, 36% – виконувати завдання в парі чи трійці, а 22% учнів відповіли, що краще працювати індивідуально. Четвертим було питання про користь від застосування цих методів, на яке учні відповіли наступним чином: 36% вважають, що це сприяє підвищенню мотивації до вивчення німецької мови; 42% відповіли, що розвиваються не тільки розумові здібності, але й уміння і навички; 22% категорично заявили про неважливість цієї навчальної технології, оскільки для них немає значення, в якій формі вчитель проводить урок. Останнє запитання було сформульоване так – чи хотіли б Ви, щоб частіше працювати в режимі інтерактиву? Думки також розділилися: 18% відповіли, що ні, проте 32% згодні частіше працювати таким чином і 50% не визначилися однозначно.

Успішність виконання завдань за допомогою інтерактивних методів перевірялось за допомогою бесід з учителями та безпосередньо на уроках. Щільність опитування, тобто кількість учнів, опитаних

протягом уроку, визначалась за допомогою вивчення шкільної документації, спостереження, бесід з учителями. Отримані результати відображені в таблиці (див. табл. 2):

Таблиця 2

Успішність виконання завдань за допомогою інтерактивних методів у ході констатуючого експерименту

Критерії	Рівні		
	Високий	Середній	Низький
1. Успішність виконання завдань з використанням інтерактивних вправ	0%	46%	54%
2. Інтерес до використання інтерактивних вправ	14%	57%	29%
3. Вміння організовано працювати в групі, парі, самостійно (за правилами інтерактивних вправ)	42%	36%	22%
4. Щільність опитування	7%	64%	29%
5. Загальний показник успішності	0%	43%	57%

Рівні ефективності використання інтерактивних технологій навчання німецької мови свідчать про те, що до впровадження системи інтерактивних уроків або уроків, у плани-конспекти яких включено один із методів інтерактивних технологій, на заняттях з німецької мови переважає середній рівень ефективності впровадження інтерактивних технологій у навчально-виховний процес. Варто зазначити, що рівень успішності виконання завдань з використанням інтерактивної вправи і загальний показник успішності є досить низьким (майже на одному рівні) – 54% і 57%. Щільність опитування ми визначали за кількістю оцінок протягом попереднього семестру навчання.

Після цілої низки уроків з використанням різноманітних методів інтерактивних технологій рівень успішності виконання завдань та інтерес до роботи в режимі інтерактивну з середнього зріс до високого, а, відповідно, середній і низький помітно зменшилися. Так, 57% учнів стало дуже подобатись вирішувати завдання за допомогою інтерактивних вправ. Після виконання різноманітних завдань у групі, трійці, парі, індивідуально, учням найбільше імпонує працювати у групі (за 46%), трійці, парі – 36%, а індивідуально – 18%. Після впровадження системи уроків 50% школярів відповіли, що у них підвищилась

мотивація до вивчення німецької мови, а 43% опитаних звернули увагу на розвиток умінь і навичок (див. табл. 3):

Таблиця 3

Результати анкетування учнів у ході формуючого експерименту

№	Запитання анкети-тесту	К-сть відп.	К-сть %
1	Чи подобається Вам, коли вчитель використовує інтерактивні вправи для опрацювання матеріалу?		
	А) так, звичайно	18	57 %
	Б) не дуже	9	29 %
	В) зовсім не подобається	5	14 %
2	Чи вмієте Ви працювати за правилами інтерактивного заняття?		
	А) так	23	71 %
	Б) з допомогою вчителя, учнів	9	29 %
	В) ні	0	0 %
3	Які методи інтерактивного навчання Вам найбільше подобаються?		
	А) групова робота	15	46 %
	Б) робота в парі, трійці	11	36 %
	В) індивідуально	6	18 %
4	Як Ви вважаєте, чи корисно використовувати інтерактивні методи на уроках?		
	А) так, це сприяє підвищенню мотивації до вивчення предмету	16	50 %
	Б) розвиток умінь і навичок (зростання почуття відповідальності, творчої активності)	14	43 %
	В) для мене інтерактивні технології нічого не значать	2	7 %
5.	Чи хотіли б Ви, щоб інтерактивних вправ було більше?		
	А) так	28	86 %
	Б) напевно	4	14 %
	В) ні	0	0 %

Отримані результати дослідно-експериментальної роботи свідчать про підвищення ефективності уроку німецької мови, коли використовуються інтерактивні методи навчання; зростання інтересу до роботи на занятті, удосконалення уміння і навички учнів, підвищення рівня успішності, щільності опитування (див. табл. 4):

Таблиця 4

Успішність виконання завдань за допомогою інтерактивних методів у ході формуючого експерименту

Критерії	Рівні		
	Високий	Середній	Низький
1. Успішність виконання завдань з використанням інтерактивної вправи	22%	68%	10%
2. Інтерес до використання інтерактивних вправ	57%	29%	14%
3. Вміння організовано працювати в групі, парі, самостійно (за правилами інтерактивної вправи)	46%	36%	18%
4. Щільність опитування	65%	35%	0%
5. Загальний показник успішності	11%	64%	25%

Висновки. Загалом використання інтерактивних технологій вплинуло на всіх учнів і дали свої позитивні результати. Це видно з того, що після впровадження експерименту дві третіх учнів досліджуваних класів можуть працювати у руслі інтерактивного навчання без допомоги вчителя (71%), більша частина з них говорить про підвищення мотивації до вивчення німецької мови, цікавість дізнаватися нові факти та події, учні вдосконалили свої вміння працювати злагодженим колективом, чітко і лаконічно аргументувати відповідь, творчо підходити до вирішення проблем. Це доводить, що організація навчального процесу в режимі інтерактиву сприяє підвищенню розвивального рівня такого уроку.

Використовуючи на заняттях форми та методи інтерактивного навчання, можливо домогтися нових можливостей, які пов'язані з налагодженням міжособистісних взаємин та взаємодій за допомогою діалогу у навчальному процесі. Грамотна організація взаємовідносин учнів з урахуванням навчального матеріалу стає обов'язковою умовою, яка підвищує загалом ефективність навчальної діяльності.

Література:

1. Вахрушева Т.Ю. Інтерактивні технології навчання як засіб активізації навчально-пізнавальної діяльності. *Нові технології навчання*. К.: Наука, 2007. Вип. 47. С. 64–69.
2. Голант Е.Я. К теории методов обучения в советской школе. *Советская педагогика*. 1956. № 11. С. 90–98.
3. Кійко С.В., Рябко О. Граматична інтерференція першої та другої іноземної мови: раціональний підхід. *Актуальні проблеми романогерманської філології та прикладної лінгвістики*: науковий журнал. Чернівці: Родовід, 2019. Вип 3 (19). С. 93-102.

4. Кійко С.В., Рудницька А. Соціокультурні аспекти формування аудіовізуальних умінь при вивченні німецької мови. *Науковий вісник Чернівецького університету*. Вип. 815. Чернівці: ЧНУ, 2019. С. 46–56.

5. Кійко С.В., Халус О. Електронні дидактичні засоби у формуванні компетентності іншомовного писемного мовлення школярів. *Науковий вісник Чернівецького університету*. Вип. 816. Чернівці: ЧНУ, 2019. С. 27–36.

6. Полонська Т.К. Профільне навчання іноземної мови учнів старшої школи: метод. рек. К.: Педагогічна думка, 2014. 80 с.

7. Пометун О.І., Пироженко Л.В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. К.: А.С.К., 2004. 192 с.

8. Wicke R.E. Aktiv und kreativ lernen: Projektorientierte Spracharbeit im Unterricht Deutsch als Fremdsprache. München: Hueber Verlag, 2011. 208 S.

References:

1. Vakhrusheva T.Yu. (2007). Interaktyvni tekhnolohiyi navchannya yak zasib aktyvizatsiyi navchal'no-piznaval'noyi diyal'nosti [Interactive learning technologies as a means of activating educational and cognitive activities]. *Novi tekhnolohiyi navchannya – New learning technologies*. K.: Nauka. Vyp. 47. S. 64–69 [in Ukrainian].

2. Golant Ye.YA. (1956). K teorii metodov obucheniya v sovetskoy shkole [On the theory of teaching methods in the Soviet school]. *Sovetskaya pedagogika – Soviet pedagogy*. 1956. № 11. S. 90–98.

3. Kiyko S.V., Ryabko O. (2019). Hramatychna interferentsiya pershoyi ta druhoyi inozemnoyi movy: ratsional'nyy pidkhid [Grammatical interference of the first and second foreign language: a rational approach]. *Aktual'ni problemy romanohermans'koyi filolohiyi ta prykladnoyi lnhvistyky: naukovyy zhurnal – Current issues of Romano-Germanic philology and applied linguistics: a scientific journal*. Chernivtsi: Rodovid. Vyp 3 (19). S. 93-102 [in Ukrainian].

4. Kiyko S.V., Rudnyts'ka A. (2019). Sotsiokul'turni aspekty formuvannya audiovizual'nykh umin' pry vyvchenni nimets'koyi movy [Sociocultural aspects of the formation of audiovisual skills in the study of German]. *Naukovyy visnyk Chernivets'koho universytetu – Scientific Bulletin of Chernivtsi University*. Vyp. 815. Chernivtsi: ChNU, 2019. S. 46–56 [in Ukrainian].

5. Kiyko S.V., Khalus O. (). Elektronni dydaktychni zasoby u formuvanni kompetentnosti inshomovnoho pysemnoho movlennya shkolyariv [Electronic didactic tools in the formation of competence of foreign written writing of schoolchildren]. *Naukovyy visnyk Chernivets'koho universytetu – Scientific Bulletin of Chernivtsi University*. Vyp. 816. Chernivtsi: ChNU. S. 27–36 [in Ukrainian].

6. Polons'ka T.K. (2014). Profil'ne navchannya inozemnoyi movy uchniv starshoyi shkoly [Profile foreign language teaching of high school students]. K.: Pedahohichna dumka. 80 s. [in Ukrainian].

7. Pometun O.I., Pyrozhenko L.V. (2004). Suchasnyy urok. Interaktyvni tekhnolohiyi navchannya [A modern lesson. Interactive learning technologies]. K.: A.S.K. 192 s. [in Ukrainian].

8. Wicke R.E. (2011). Aktiv und kreativ lernen: Projektorientierte Spracharbeit im Unterricht Deutsch als Fremdsprache [Learning actively and creatively: project-oriented language work in German as a foreign language class]. München: Hueber Verlag. 208 S. [in German].